

VÅLD I FAMILJEN

Syfte:	Att deltagarna ska få information om mänskliga rättigheter. Deltagarna ska även ges möjlighet att diskutera förbudet mot våld och samt reflektera över konsekvenser av att leva med våld i familjen.
Grundmaterial:	Bladderblock, tuschpennor. Fika eller frukt.
Dagens material:	Projektor och dator med internetuppkoppling för att kunna visa film.
Tid:	120 minuter.

Till ledaren:

Under den här träffen pratar vi om ett stigmatiserat och känsligt ämne – våld i familjen. Det kan väcka starka känslor hos deltagarna men kanske även hos ledaren. Våld kan förekomma i alla typer av familjer eller relationer oavsett ålder, kultur eller ekonomisk bakgrund. Det kan drabba kvinnor, män, flickor och pojkar. Våld i nära relationer eller inom familjen kan uttrycka sig olika sätt - materiellt, fysiskt, psykiskt eller sexuellt. Våldet kan utövas i andra relationer än parförhållanden. Någon kan utsättas för våld av till exempel sina föräldrar, fosterföräldrar eller syskon. Barn kan drabbas hårt inte bara genom att själva vara utsatta för våld utan också genom att bevittna våld i hemmet. Våldet kan även vara hedersrelaterat.

Om hedersrelaterat våld och förtryck:

Med begreppet ”hederskultur” menas kulturella mönster som begränsar och inskränker individens friheter och rättigheter med hänvisning till släktens/ familjens heder. När en individ inte lever upp till hederskulturens värderingar då utövar hedersförtryck mot den personen.

En hederskultur kan ta sig olika uttryck beroende på kulturella föreställningar och religion men är INTE kopplat till någon specifik kultur eller religion. En hederskultur grundas på patriarkala familjesystem där män har den primära makten och ett gruppcentrerat skamtänkande.

Det som utmärker hedersrelaterat våld och förtryck är att det är systematiskt och kollektivt, det vill säga flera personer försvarar och sanktionerar förtrycket. En annan viktig aspekt av hedersrelaterat våld och förtryck är att det sker för att upprätthålla eller återupprätta ett anseende (hedern) och ett rykte.

Förtrycket är ofta knutet till kvinnors och flickors sexualitet. En viktig norm är att en kvinna eller tjej ska vara oskuld när hon gifter sig och det blir därför viktigt att kontrollera henne. Det betyder att allt som individen gör eventuellt kan tolkas sexuellt eller anses kunna dra ner individens heder – som till exempel att prata med en person av motsatt kön. Detta kan bland annat innebära att tjejer/ kvinnor inte får klä sig som de vill, inte får göra saker på sin fritid eller själva välja vem de ska umgås med. Begränsningar i vardagen kan även sträcka sig till att inte få utbilda sig eller arbeta med det man själv önskar.

Hedersvåld kan även innebära att inte själv få bestämma vem man ska gifta sig med. Tvångsäktenskap eller en resa till hemlandet med målet att gifta bort någon förekommer och mörkertalet är högt.

Det är inte bara kvinnor och flickor som kan bli offer i ett hedersstrukturerat familjesystem. Även pojkar och unga män kan bli kontrollerade och bli offer genom att begränsas på olika sätt i tillvaron. Heterosexualitet är det enda som accepteras i familjen och därför riskerar HBTQ-personer att bli förtyckta. Det är inte ovanligt att pojkar och män inte heller får välja sin partner själv eller riskerar att bli bortgifta mot sin vilja.

Pojkar eller män kan även hamna i en roll där familjen förväntar sig att de kontrollerar sina systrar eller andra kvinnliga släktingar. Då kan de bli "förövare" genom att deras frihet/duglighet ofta baseras på hur väl de utövar kontrollen, fastän de själva är offer för en hederskultur.

Både män och kvinnor kan använda våld mot personer som på något sätt har brutit mot familjens eller släktens traditioner och normer. Ofta beslutas det gemensamt om att utöva våld. Våldet kan ta sig många olika uttryck och vara fysiskt, psykiskt, socialt eller sexuellt.

Att prata om hederskultur i grupp kan vara väldigt känsligt för deltagarna. För de personer som lever i en hedersrelaterad kontext kan det till och med vara farligt att prata öppet om det. I samtalet med deltagarna behöver den som leder gruppen vara uppmärksam så att ingen deltagare riskerar att bli avslöjad eller utpekad av någon annan och så att ingen deltagare blir för privat och berättar för mycket om sin egen situation och därför riskerar att bli förtryckt.

Upplägg:

Att prata om ett känsligt och tabubelagt ämne som våld kräver en lyhördhet hos ledaren att kunna se gruppens behov och samtidigt förmedla trygghet. Att prata om våld innebär alltid en risk att inte nå deltagare som upplever att de inte känner igen sig i problematiken. Därför är det viktigt att inleda temat med att övergripande prata om rättigheter och lagstiftning. Att arbeta med frågan kan resultera i att deltagare söker ytterligare kontakt med ledaren efter gruppträffen, för att deltagaren kanske lever i en familj där våld förekommer eller känner någon som upplever det.

Mer information:

<http://www.hedersfortryck.se>

<https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/verktyg/information-om-vald-i-nara-relationer-och-tvangsaektenskap-pa-flera-olika-sprak/>

Text att läsa och underlag för diskussion:

Sverige följer FN:s konvention om mänskliga rättigheter, som innebär att alla människor är födda fria och har lika värde.

Alla människor har rätt till ett bra liv och alla har rätt att vara den man är. Det betyder att man själv får bestämma över sitt eget liv, sina åsikter, sina tankar och känslor. Man får själv bestämma vem man älskar och vem man vill ha en relation med. Ingen annan person får kränka någon annan eller behandla någon illa.

Finns det rättigheter i Sverige som är särskilt bra eller viktiga?

I Sverige har vi lagar som förbjuder alla form av våld. Men ändå förekommer våld i familjer. Det är ett vanligt brott och ett stort problem i samhället (4 av 10 kvinnor lever med våld i nära relationer). Våld kan förekomma i alla typer av familjer eller relationer oavsett ålder, kultur eller hur mycket pengar familjen har. Det kan drabba kvinnor, män, flickor och pojkar.

Vad är våld?

Våld är handlingar som riktas mot en annan person och som kan ge skador eller smärtor på kroppen som till exempel knuffar, slag, strypgrepp, sparkar eller knivhot. . Det är även våld om slaget inte är hårt eller om det inte syns blåmärken eller sår efteråt.

Våld kan även vara handlingar som ger psykiska skador eller psykisk smärta, till exempel att bli kallad fula saker, att få höra att man är dålig eller att bli kontrollerad och inte får göra det man vill.

Våld är också att tvinga en annan person att göra något som den inte vill, som exempelvis att tvinga någon att ha sex. Att inte få tillgång till pengar kan också vara en sorts våld.

Att leva i en familj där någon är utsatt för våld är inte bra. Ofta vågar de som lever i en familj där det förekommer våld inte berätta för någon annan hur de har det hemma. Det kan vara svårt att lämna den person som behandlar en illa. Det är viktigt att veta vilka rättigheter som gäller i Sverige och att det är straffbart att utsätta någon för våld. Den som utför våld begår brott och det är alltid den som utför våld som gör fel. Det är också viktigt att du själv vet hur du kan få hjälp när du eller någon du känner utsätts för våld.

➤ **Övning 1:**

Värderingsövning "Alla som tycker att..." byter plats

Sitt i en ring på stolar. Ha en tom extra stol i ringen. Ledaren säger ett påstående, till exempel "alla som tycker att det är fel att utsätta någon för våld byter plats". När alla har tagit ställning och antingen bytt plats eller valt att sitta kvar (man behöver inte förklara sitt val) läser ledaren upp ett nytt påstående. Eftersom detta kan vara ett nytt arbetssätt för deltagarna är det bra att pröva först med något enkelt påstående så att alla förstår själva övningen. Som till exempel "alla som tycker om kakor byter plats". Syftet med övningen är att tänka kring temat och ta ställning utan att diskutera.

- Det är fel att utsätta någon för våld.
- Barn lär sig bättre om man slår dem.
- Den personen som använder våld gör alltid fel.
- Om man inte slår för hårt är det inte så farligt.
- Kvinnor och män har samma rättigheter
- Kvinnor och män är inte lika mycket värda
- Det är mannen som bestämmer
- Tjejer får oftast inte göra samma saker som killar.
- Att vara tjej/ kvinna betyder att man måste anpassa sig.
- Det är ingen annan som får bestämma över mig.
- Jag har rätt att säga nej till det jag inte vill.

➤ **Övning 2.**

Det är bra att avsluta med denna övning som ska vara bekräftande och ge deltagarna möjlighet till reflektion. Läs högt inför gruppen varje påstående utan att kommentera eller värdera.

- Jag har rätt att tycka om vem jag vill.
- Jag har rätt att bestämma över min kropp.
- Ingen får röra min kropp om jag inte vill.
- Ingen får tvinga mig till något jag inte vill.
- Jag får själv välja vilka kläder jag vill ha på mig.
- Jag är vacker.
- Jag älskar vem jag vill.
- Ingen får behandla mig illa.
- Ingen får säga fula saker till mig.
- Jag är värdefull.
- Jag förtjänar respekt för vem jag är.
- Andra måste respektera mina åsikter.
- Jag får gilla vem jag vill.
- Jag får tycka och tänka vad jag vill.
- Ingen får behandla mig dåligt.
- Jag är modig.
- Ingen får slå mig.
- Ingen får bestämma över mig.
- Jag duger som jag är.